TEMA-CHEIE[1]
Art. 5
Noțiunea de privare de libertate

(Ultima actualizare: 28.02.2025)

Introducere

Art. 5 § 1 din Convenție garantează dreptul la „libertatea persoanei" în „sensul clasic", și anume libertatea fizică a persoanei. Scopul său este acela de a se asigura că nimeni nu este lipsit de libertatea sa în mod arbitrar [*Engel și alții împotriva Țărilor de Jos*, 1976, pct. 58; *Khlaifia și alții împotriva Italiei* (MC), 2016, pct. 64; *Z.A. și alții împotriva Rusiei* (MC), 2019, pct. 133]. Privarea de libertate nu se limitează la arestarea de către poliție sau la detenția impusă de autorități, ci poate lua numeroase alte forme: această temă-cheie explorează aplicabilitatea art. 5 la acele forme de privare de libertate care au apărut în jurisprudență.

Principii extrase din jurisprudența actuală

Considerente de ordin general:

Privarea de libertate are o semnificație autonomă: încadrarea juridică de către stat a unei situații de fapt sau lipsa acestei încadrări juridice nu pot afecta în mod decisiv concluzia Curții cu privire la existența unei privări de libertate [*Creangă împotriva României* (MC), 2012, pct. 92. A se vedea, de asemenea, *Khlaifia și alții împotriva Italiei* (MC), 2016, pct. 71].

Art. 5 § 1 nu se referă la simple restrângeri ale libertății de circulație (*Engel și alții împotriva Țărilor de Jos*, 1976, pct. 58), care sunt reglementate în temeiul art. 2 din Protocolul nr. 4, în ceea ce privește persoanele aflate în mod legal pe teritoriul unui stat. Diferența dintre privarea de libertate și restrângerea libertății este una de grad sau de intensitate, nu una de natură sau de substanță [*De Tommaso împotriva Italiei* (MC), 2017, pct. 80; *Ilias și Ahmed împotriva Ungariei* (MC), 2019, pct. 212; *Z.A. și alții împotriva Rusiei* (MC), 2019, pct. 134].

Pentru a stabili dacă o persoană a fost „privată de libertate" în sensul art. 5, este necesar să se pornească de la situația sa specifică și să se țină seama de o serie întreagă de factori, precum tipul, durata, efectele și modul de punere în aplicare a măsurii în cauză [*Ilias și Ahmed împotriva Ungariei* (MC), 2019, pct. 212; *Z.A. și alții împotriva Rusiei* (MC), 2019, pct. 134]. În cazul în care mai multe măsuri sunt în discuție, acestea trebuie analizate cumulativ și în combinație [*De Tommaso împotriva Italiei* (MC), 2017, pct. 80].

Cerința de a ține seama de „tipul" și de „modul de punere în aplicare" a măsurii în cauză îi permite Curții să ia în considerare contextul și circumstanțele specifice altor tipuri de restricții, diferite de paradigma izolării într-o celulă. Într-adevăr, contextul în care a fost luată măsura reprezintă un factor

[1] Întocmită de Grefă. Nu obligă Curtea.

Prezenta traducere este publicată cu acordul Consiliului Europei și al Curții Europene a Drepturilor Omului și reprezintă responsabilitatea exclusivă a Institutului European din România.

important întrucât, în societatea modernă, apar frecvent situații în care publicului i se poate cere să suporte restrângeri ale libertății de circulație sau ale libertății pentru binele comun [*De Tommaso împotriva Italiei* (MC), 2017, pct. 81; *Nada împotriva Elveției* (MC), 2012, pct. 226; *Terheș împotriva României* (dec.), 2021, pct. 36].

Prin ce se distinge dreptul la liberă circulație (pentru solicitanții de azil):

Atunci când se face o distincție între restrângerea libertății de circulație și privarea de libertate în contextul situației solicitanților de azil, abordarea ar trebui să fie practică și realistă, având în vedere condițiile și provocările actuale. Este important să se recunoască dreptul statelor, sub rezerva obligațiilor lor internaționale, de a-și controla frontierele și de a lua măsuri împotriva străinilor care eludează restricțiile privind imigrația [*Ilias și Ahmed împotriva Ungariei* (MC), 2019, pct. 213; *Z.A. și alții împotriva Rusiei* (MC), 2019, pct. 135].

Pentru a stabili distincția dintre o restrângere a libertății de circulație și o lipsire de libertate în contextul izolării străinilor în zonele de tranzit aeroportuar și în centrele de primire pentru identificarea și înregistrarea acestora, factorii luați în considerare de Curte pot fi rezumați după cum urmează:

- i) situația individuală a reclamanților și opțiunile acestora,
- ii) regimul juridic aplicabil în țara respectivă și scopul acestuia,
- iii) durata relevantă, în special în lumina scopului și a protecției procedurale de care beneficiază reclamanții aflați în așteptarea evenimentelor și
- iv) natura și gradul restricțiilor efective, impuse sau suferite de reclamanți [*Ilias și Ahmed împotriva Ungariei* (MC), 2019, pct. 217; *Z.A. și alții împotriva Rusiei* (MC), 2019, pct. 138].

În ceea ce privește al doilea și al treilea criteriu: autorizarea intrării poate fi condiționată de respectarea cerințelor relevante. Prin urmare, în absența altor factori semnificativi, situația unei persoane care solicită intrarea pe teritoriul unui stat și care așteaptă pentru o scurtă perioadă de timp verificarea dreptului său de intrare nu poate fi calificată ca fiind o privare de libertate imputabilă statului [*R.R. și alții împotriva Ungariei*, 2021, pct. 77; *Ilias și Ahmed împotriva Ungariei* (MC), 2019, pct. 225; *Z.A. și alții împotriva Rusiei* (MC), 2019, pct. 144].

În principiu, atât timp cât șederea reclamantului în zona de tranzit nu depășește în mod semnificativ timpul necesar pentru examinarea unei cereri de azil și nu există circumstanțe excepționale, durata în sine nu ar trebui să afecteze în mod decisiv analiza Curții cu privire la aplicabilitatea art. 5. Acest lucru este valabil în special în cazul în care persoanele, în așteptarea prelucrării cererilor lor de azil, au beneficiat de drepturi procedurale și de garanții procedurale împotriva perioadelor de așteptare excesive. Reglementarea juridică care limitează durata ședерii în zonă are o importanță deosebită [*R.R. și alții împotriva Ungariei*, 2021, pct. 78; *Ilias și Ahmed împotriva Ungariei* (MC), 2019, pct. 227; *Z.A. și alții împotriva Rusiei* (MC), 2019, pct. 147].

În ceea ce privește al patrulea criteriu: în contextul unei frontiere terestre și în absența unei amenințări directe la adresa vieții sau a sănătății solicitanților de azil, cunoscută sau adusă la cunoștința autorităților la momentul respectiv, încetarea procedurii de azil a reclamanților în țara de destinație nu afectează libertatea fizică a acestora de a părăsi zona de tranzit prin intrarea pe teritoriul învecinat. Spre deosebire de situația din unele cazuri privind zonele de tranzit aeroportuar, riscul ca reclamanții să își piardă dreptul la examinarea cererilor lor de azil în țara de destinație și temerile lor cu privire la un acces insuficient la procedura de azil pe teritoriul învecinat nu au ca efect determinarea reclamanților să rămână în mod involuntar în zona de tranzit din perspectiva art. 5 [*Ilias și Ahmed împotriva Ungariei* (MC), 2019, pct. 248; *R.R. și alții împotriva Ungariei*, 2021, pct. 81].

Aplicabilitatea art. 5 în situații specifice

Acțiuni ale poliției care nu țin de arestarea și detenția formale/tipice:

Interogatorii la secțiile de poliție și în alte sedii

- *Creangă împotriva României* (MC), 2012, pct. 91-100 – Interogatoriu la sediul parchetului după ce reclamantul a primit convocare și ordin de la un superior ierarhic pentru a se prezenta la sediu, unde reclamantului i s-a cerut să rămână și a fost anchetat în cursul zilei; au fost prezenți jandarmi, alți polițiști au fost informați că sunt liberi să plece, iar reclamantul a fost informat că poate fi asistat de un avocat: în mod clar, aceste evenimente au făcut parte dintr-o anchetă penală de mare amploare (se aplică art. 5).
- *I.I. împotriva Bulgariei*, 2005, pct. 83-87 – Interogatoriu la o secție de poliție, deși aparent reclamantul s-a prezentat în mod voluntar acolo, unde autoritățile l-au considerat a fi arestat și au luat măsuri de anchetă în cadrul procesului penal inițiat împotriva sa în ziua următoare (se aplică art. 5).
- *Osypenko împotriva Ucrainei*, 2010, pct. 46-49 – Interogatoriu în cadrul căruia nu s-a stabilit dacă prezența a fost voluntară, reclamantul fiind reținut acolo în timp ce poliția efectua interogatorii și lua alte măsuri procedurale în legătură cu incidentul în care acesta fusese implicat (se aplică art. 5).
- *Salayev împotriva Azerbaidjanului*, 2010, pct. 40-43 – Înfățișarea voluntară a reclamantului la sediul Ministerului Securității Naționale, în calitate de martor, fără constrângere fizică, dar și fără posibilitatea de a lua legătura cu membrii familiei sau cu un avocat ales de acesta, precum și lipsa unei explicații rezonabile din partea guvernului care să justifice de ce reclamantul a trebuit să stea în clădire timp de mai multe ore fără niciun motiv (se aplică art. 5) (a se vedea, de asemenea, *Farhad Aliyev împotriva Azerbaidjanului*, 2010).
- *Cazan împotriva României*, 2016, pct. 66-68 – Avocat reținut într-un birou dintr-o secție de poliție pentru mai puțin de 10 minute, deși se prezentase la secție în mod voluntar și i s-a permis să plece la foarte scurt timp după incident (nu se aplică art. 5).
- *Duğan împotriva Turciei*, 2023, pct. 35-37 – Reclamantă reținută la secția de poliție pentru mai puțin de 2 ore, împotriva voinței sale și fără posibilitatea de a părăsi incinta (se aplică art. 5).
- *Ishkhanyan împotriva Armeniei**, 2025, pct. 144-152 – Participant la o demonstrație reținut la o secție de poliție pentru mai mult de 7 ore; Guvernul nu a fost în măsură să probeze că acesta ar fi putut să plece de bunăvoie la 3 ore după ce a fost condus la sediul poliției (se aplică art. 5).

Măsuri de control al mulțimii

- *Austin și alții împotriva Regatului Unit* (MC), 2012, pct. 61-67 – Nicio privare de libertate în situația în care manifestanții pașnici au fost reținuți într-un cordon de poliție timp de peste 7 ore, în circumstanțele specifice și excepționale de izolare și reținere a unei mulțimi mari în condiții periculoase și volatile, această metodă fiind preferată altor metode mai severe întrucât constituia cel mai puțin intruziv și cel mai eficient mijloc de prevenire a unui risc real de daune și vătămări grave și întrucât poliția a făcut încercări frecvente de a începe o eliberare controlată a persoanelor din cordon și a supravegheat îndeaproape evoluția situației (nu se aplică art. 5). Cu toate acestea, nu se poate exclude faptul că, în anumite circumstanțe, tehnicile de control al mulțimilor adoptate de poliție din motive de ordine publică, precum „încercuirea” („kettling” în limba engleză), ar putea genera o lipsire nejustificată de libertate. În fiecare caz, trebuie să se ia în considerare contextul specific,

precum și responsabilitățile poliției de a-și îndeplini sarcinile de menținere a ordinii și de protejare a publicului (pct. 60).

- *Auray și alții împotriva Franței*, 2024, pct. 65-74 – Izolarea reclamanților timp de aproape 5 ore și jumătate într-o piață a orașului pentru a asigura buna desfășurare a unei demonstrații și pentru a evita un risc real ca prejudicii grave să fie aduse persoanelor sau bunurilor, în contextul violenței urbane care avusese loc în oraș în zilele precedente. Restricția respectivă nu a constituit o privare de libertate, în pofida duratei și a efectelor sale asupra reclamanților și având în vedere natura sa și modul în care a fost pusă în aplicare (nu se aplică art. 5).

Interpelări și percheziții

- *Foka împotriva Turciei*, 2008, pct. 73-79 – Persoană adusă la o secție de poliție pentru percheziție corporală și percheziția genții după refuzul său de a le permite autorităților să îi verifice geanta la un punct de trecere a frontierei (se aplică art. 5).
- *Gillan și Quinton împotriva Regatului Unit*, 2010, pct. 56-57 – Element de coerciție în exercitarea competențelor de interpelare și percheziție care denotă o privare de libertate, deși fiecare procedură nu a depășit 30 de minute (nu este necesară examinarea capătului de cerere formulat în temeiul art. 5).
- *Shimovolos împotriva Rusiei*, 2011, pct. 49-50 – Activist pentru drepturile omului adus la o secție de poliție pentru 45 de minute cu scopul de a-l împiedica să comită infracțiuni nespecificate, cu un element de coerciție (se aplică art. 5).

Controale de frontieră în aeroporturi

- *Gahramanov împotriva Azerbaidjanului* (dec.), 2013, pct. 41 – Un pasager a fost oprit de polițiștii de frontieră pentru clarificarea situației sale în timpul unui control de frontieră dintr-un aeroport și, întrucât această reținere nu a depășit timpul strict necesar pentru îndeplinirea formalităților relevante, nu se ridică nicio problemă în temeiul art. 5. Prin urmare, nu a fost un caz de privare de libertate atunci când reclamantul a fost plasat într-o cameră separată timp de mai multe ore, pe durata unui control de frontieră într-un aeroport, după ce o bază de date atrăsese atenția asupra numelui său (nu se aplică art. 5).
- A se compara cu *Kasparov împotriva Rusiei*, 2016, pct. 36-47 – Reținerea timp de 5 ore a depășit cu mult timpul strict necesar pentru verificarea formalităților asociate în mod normal cu călătoriile cu avionul (se aplică art. 5).

Alte exemple notabile

- *M.A. împotriva Ciprului*, 2013, pct. 185-195 – Îmbarcarea protestatarilor în autobuze și transferul acestora la sediul poliției, cu scopul de a identifica și expulza persoanele aflate în situație de ședere ilegală, au dus la o privare de libertate *de facto*, având în vedere natura coercitivă, amploarea și scopul operațiunii poliției, inclusiv faptul că aceasta s-a desfășurat atât de devreme dimineața (se aplică art. 5).
- *Rozhkov împotriva Rusiei (nr. 2)*, 2017, pct. 79-88 – Conducere sub escortă la o secție de poliție, cu un element de coerciție, în pofida duratei scurte a procedurii (se aplică art. 5).
- *Stănculeanu împotriva României*, 2018, pct. 40-45 – Percheziție domiciliară în prezența reclamantului, care nu s-a opus și nici nu s-a referit la vreo formă de restrângere a libertății impusă pe durata percheziției, în situația în care participarea sa la percheziția domiciliară constituia o garanție procedurală (nu se aplică art. 5).
- *Zelčs împotriva Letoniei*, 2020, pct. 32-41 – Detenția administrativă a unei persoane plasate într-o mașină de poliție pentru mai puțin de 2 ore, cu un element de coerciție, în vederea întocmirii unui proces-verbal de constatare a contravenției (se aplică art. 5).

- *Vadym Melnyk împotriva Ucrainei*, 2022, pct. 87 – Imposibilitatea de a părăsi în mod liber sala de ședință pentru mai mult de 2 ore din cauza unei tulburări a ordinii publice (nu se aplică art. 5).
- *Friedrich și alții împotriva Poloniei*, 2024, pct. 159-187 – Restricții impuse reclamanților de către polițiștii de frontieră în timpul verificării identității acestora și al inspecțiilor efectuate la bordul navelor lor (se aplică art. 5).

Izolarea solicitanților de azil:

Zonele de tranzit aeroportuar

- *Z.A. și alții împotriva Rusiei* (MC), 2019, pct. 140-156 – Izolarea solicitanților de azil într-o zonă de tranzit aeroportuar în așteptarea rezultatului procedurii lor de azil, în situația în care în dreptul intern nu existau prevederi care să stabilească durata maximă a șederii lor, care a avut în mare măsură un caracter neregulamentar și o durată excesivă, cu întârzieri considerabile în examinarea cererilor lor de azil; situație în care libertatea de circulație le-a fost semnificativ restrânsă într-un mod caracteristic centrelor de custodie publică cu regim ușor, iar aceștia nu au avut nicio posibilitate practică de a părăsi zona (se aplică art. 5).
- *Amuur împotriva Franței*, 1996, pct. 38-49 – Reținerea solicitanților de azil într-o zonă de tranzit aeroportuar timp de 20 de zile, aceștia fiind lăsați pe cont propriu pentru cea mai mare parte a timpului, plasați sub supravegherea strictă și constantă a poliției și fără a beneficia de asistență juridică și socială, iar situația lor fiind calificată de instanța națională drept o lipsire arbitrară de libertate (se aplică art. 5).
- *Shamsa împotriva Poloniei*, 2003, pct. 44-47 – Reținerea persoanelor expulzate, care au refuzat să părăsească țara, într-o zonă de tranzit aeroportuar, unde se aflau sub supravegherea permanentă a poliției de frontieră, nu și-au putut exercita libertatea de circulație și au trebuit să rămână la dispoziția autorităților poloneze (se aplică art. 5).
- *Mogoș împotriva României* (dec.), 2004 – Expulzarea către România a unor străini aflați în situație de ședere ilegală, care au rămas apoi din proprie inițiativă în zona de tranzit aeroportuar din România, în pofida posibilității de a intra pe teritoriul României (nu se aplică art. 5).
- *Mahdid și Haddar împotriva Austriei* (dec.), 2005 – Decizia reclamanților de a rămâne în zona comună de tranzit aeroportuar după ce cererile lor de azil au fost respinse în termen de 3 zile, situație în care au fost lăsați pe cont propriu și au beneficiat de asistență socială și juridică (nu se aplică art. 5).
- *Riad și Idiab împotriva Belgiei*, 2008, pct. 68 – Izolarea imigranților ilegali într-o zonă de tranzit aeroportuar timp de 15 și, respectiv, 11 zile, la o lună după sosirea lor, după ce fuseseră pronunțate deciziile finale prin care se dispunea punerea lor în libertate (se aplică art. 5).
- *O.M. și D.S. împotriva Ucrainei*, 2022, pct. 112-120 – Reclamanții, care în cunoștință de cauză călătoriseră cu documente false, au fost conduși la sosire într-o zonă de tranzit, unde au stat timp de 11 ore înainte de a fi escortați la un avion; nu li s-a permis să vorbească cu un avocat sau cu un reprezentant al Înaltului Comisariat al Națiunilor Unite pentru Refugiați (UNHCR) și au fost ținuți sub control și supraveghere constantă de către polițiștii de frontieră: măsuri care nu au depășit ceea ce era strict necesar pentru ca autoritățile să îndeplinească formalitățile relevante și să asigure îndepărtarea reclamanților (nu se aplică art. 5).

Zonele de tranzit de la frontierele terestre

- *Ilias și Ahmed împotriva Ungariei* (MC), 2019, pct. 219-249 – Izolarea solicitanților de azil într-o zonă de tranzit de la frontiera terestră în așteptarea soluționării cererilor de azil, cu o restrângere semnificativă a libertății de circulație într-un mod caracteristic centrelor de custodie publică cu regim ușor, dar care nu le-a limitat libertatea în mod inutil și nici pentru o perioadă care depășește ceea ce este strict necesar, și unde au avut o posibilitate realistă de a părăsi zona fără a se expune la o amenințare directă la adresa vieții sau a sănătății lor, spre deosebire de posibilitățile existente în zonele de tranzit aeroportuar (nu se aplică art. 5).
- *R.R. și alții împotriva Ungariei*, 2021, pct. 74-83 – În pofida intrării voluntare a reclamantului în zona de tranzit de la frontiera terestră, a existat o privare de libertate *de facto,* având în vedere durata izolării sale, condițiile de viață care au încălcat art. 3, lipsa unui termen-limită și amploarea restricției privind libertatea de circulație, care a devenit și mai restrictivă după mutarea reclamantului într-o secțiune izolată a zonei de tranzit (se aplică art. 5).

Centre de primire

- *Khlaifia și alții împotriva Italiei* (MC), 2016, pct. 64-72 – Reținerea unor migranți veniți pe mare în spațiile dintr-un centru de primire și la bordul navelor, unde au fost ținuți sub supraveghere constantă și li s-a interzis să plece pentru o perioadă de timp semnificativă, în pofida afirmației că măsurile respective au fost menite să protejeze persoanele în cauză sau au fost în interesul acestora (se aplică art. 5).
- *J.R. și alții împotriva Greciei*, 2018, pct. 83-87 – Menținerea migranților aflați în situație de ședere ilegală în centre „hotspot" pentru solicitanții de azil, sub rezerva ordinelor de plasare a acestora în detenție, în așteptarea îndepărtării lor, sau de limitare în alt mod a libertății lor de circulație pe parcursul unui an (se aplică art. 5).

Sănătate, siguranță și asistență socială:

Plasarea în instituții

- *Stanev împotriva Bulgariei* (MC), 2012, pct. 130-132 – Plasarea reclamantului într-un centru de îngrijire și asistență socială cu regim deschis pentru persoanele cu tulburări psihice, unde avea acces regulat în spațiile nesecurizate ale spitalului, fără a fi însoțit, precum și posibilitatea de a ieși din spital neînsoțit, dar unde se afla sub supraveghere constantă și nu era liber să plece, nici nu i se ceruse părerea cu privire la internarea sa, nu consimțise la aceasta și nici nu o acceptase în mod tacit. Faptul că o persoană nu are capacitate juridică nu înseamnă neapărat că aceasta nu este în măsură să înțeleagă și să își dea consimțământul cu privire la situația sa (se aplică art. 5).
- *De Wilde, Ooms și Versyp împotriva Belgiei*, 1971, pct. 64-65 – Reținerea pentru o perioadă îndelungată a unor „vagabonzi" în centre pentru persoane fără adăpost în temeiul unor ordonanțe judecătorești, după ce aceștia, aflându-se într-o situație dificilă, fără mijloace de subzistență și fără domiciliu, s-au predat poliției (se aplică art. 5).
- *H.M. împotriva Elveției*, 2002, pct. 40-48 – Ordin de internare a unei persoane vârstnice într-un azil, unde aceasta nu a fost plasată într-o secție securizată și unde, deși nu fusese sigură că își dorește internarea, a decis ulterior să rămână, ceea ce a dus la revocarea ordinului (nu se aplică art. 5).
- *H.L. împotriva Regatului Unit*, 2004, pct. 89-94 – Internarea neoficială a unui adult fără capacitate juridică, într-o instituție psihiatrică, în calitate de „pacient informal", care a fost

cooperant și nu s-a opus internării, dar în contextul acesta personalul medical a exercitat un control complet și efectiv asupra îngrijirii și deplasărilor sale (se aplică art. 5).

- *Storck împotriva Germaniei*, 2005, pct. 69-78 – Plasarea reclamantei într-o clinică psihiatrică particulară (într-o secție închisă) cu consimțământul inițial al acesteia, care ulterior a încercat să fugă în repetate rânduri (se aplică art. 5).
- *Shtukaturov împotriva Rusiei*, 2008, pct. 104-109 – Pacient al unui spital de psihiatrie lipsit de capacitatea sa juridică, dar care a solicitat să fie externat, a contactat administrația și un avocat în vederea obținerii externării sale și a încercat să fugă (se aplică art. 5).
- *N. împotriva României*, 2017, pct. 148-168 – Menținerea în detenție a reclamantului după ce decizia prin care se dispunea punerea sa în libertate a fost considerată arbitrară, deși reclamantul acceptase să rămână în detenție până când serviciile sociale găseau o soluție adecvată pentru situația sa (se aplică art. 5).
- *Kaganovskyy împotriva Ucrainei*, 2022, pct. 83-87 – Internarea reclamantului, împotriva voinței sale, timp de 10 zile, într-o unitate cu supraveghere sporită a unui serviciu public de asistență socială, de tip rezidențial (se aplică art. 5).

Alte măsuri de asistență medicală

- *Riera Blume și alții împotriva Spaniei*, 1999, pct. 29-30 – Presupuși membri ai unei secte transferați și reținuți într-un hotel împotriva voinței lor, pentru a fi supuși unei „deprogramări mentale" de către un psiholog și un psihiatru (se aplică art. 5).
- *Witold Litwa împotriva Poloniei*, 2000, pct. 46 – Plasarea reclamantului într-un centru de tratament pentru persoane aflate în stare de ebrietate, de unde, în temeiul legislației naționale, nu i s-a permis să plece până nu și-a revenit din starea de ebrietate (se aplică art. 5).
- *Aftanache împotriva României*, 2020, pct. 81-83 – Persoană diabetică, dusă la spital de către paramedici, sub escorta poliției, împotriva voinței sale, și reținută acolo timp de aproximativ 6 ore (se aplică art. 5).
- *Guenat împotriva Elveției* (decizia Comisiei), 1995 – Persoană aflată într-o stare de confuzie mentală, condusă din motive umanitare, fără utilizarea forței, la o secție de poliție, unde a fost lăsată liberă să se plimbe și de unde nu a cerut să plece (nu se aplică art. 5).

Restricții legate de pandemia de COVID-19

- *Terheș împotriva României* (dec.), 2021, pct. 39-46 – Curtea a examinat măsurile de izolare generală impuse pentru a combate pandemia de COVID-19. Întrucât pandemia putea să aibă consecințe foarte grave nu doar pentru sănătate, ci și pentru societate, economie, funcționarea statului și viață în general, situația ar trebui considerată ca fiind un context excepțional și imprevizibil. Cauza a avut ca obiect o izolare generală pentru o perioadă de 52 de zile, în care populației i se permisese să se deplaseze numai pentru motivele prevăzute în mod explicit în legislație și pe baza unei declarații pe proprie răspundere. Curtea a constatat că măsura nu atinsese nivelul de intensitate necesar pentru a constitui o privare de libertate (nu se aplică art. 5).

Măsuri disciplinare:

Deținuți

- *Stoyan Krastev împotriva Bulgariei*, 2020, pct. 38 – Plasarea într-o celulă de izolare disciplinară timp de 14 zile, măsură față de care reclamantul a făcut afirmații nefondate cu privire la pretinse tulburări și suferințe profunde ce i-ar fi fost cauzate, deși nu a existat o diferență majoră față de regimul general din penitenciar (nu se aplică art. 5). Măsurile

disciplinare impuse într-un penitenciar, fie în mod formal, fie informal, care au efect asupra condițiilor de detenție, nu pot fi considerate, în general, privare de libertate. Astfel de măsuri trebuie considerate, în circumstanțe normale, ca modificări ale condițiilor de detenție legală și nu intră sub incidența art. 5 § 1 din Convenție.

- A se vedea, de asemenea, *Bollan împotriva Regatului Unit* (dec.), 2000 – Izolarea unui deținut într-o celulă ca măsură disciplinară, considerată ca fiind o simplă variație a condițiilor obișnuite de detenție (nu se aplică art. 5).
- *Munjaz împotriva Regatului Unit*, 2012, pct. 63-73 – Izolarea unui deținut într-un spital de maximă siguranță timp de aproximativ 40 de zile, unde scopul nu a fost de a-l pedepsi, ci de a limita comportamentele sale de natură să cauzeze prejudicii altora și unde măsura de izolare a fost aplicată în mod flexibil, fără a echivala cu încarcerarea solitară (nu se aplică art. 5).

Militari de profesie

- Serviciul militar nu constituie, în sine, o privare de libertate. În ceea ce privește măsurile disciplinare impuse membrilor forțelor armate, Curtea a observat că un sistem de disciplină militară implică, prin însăși natura sa, posibilitatea de a impune limitarea anumitor drepturi și libertăți ale membrilor acestor forțe care nu poate fi impusă civililor. O sancțiune sau o măsură disciplinară care ar fi considerată, în mod incontestabil, o privare de libertate dacă ar fi aplicată unui civil poate să nu fie caracterizată astfel atunci când este impusă unui militar. Cu toate acestea, o astfel de sancțiune sau măsură nu iese din domeniul de aplicare al art. 5 atunci când ia forma unor restricții care reprezintă o abatere clară de la condițiile normale de viață în cadrul forțelor armate ale statului în cauză (*Engel și alții împotriva Țărilor de Jos*, 1976, pct. 59). În consecință, art. 5 nu se aplică „arestului ușor” (izolarea la domiciliu sau în cazărmi în afara orelor de lucru) sau „arestului agravat” (efectuat într-un loc special desemnat, în afara orelor de lucru), ci se aplică „arestului strict” (închiderea militarului într-o celulă zi și noapte, cu excluderea sa de la îndeplinirea sarcinilor normale), *ibidem*, pct. 60-66.
- A se vedea, de asemenea, *Dacosta Silva împotriva Spaniei*, 2006, pct. 44 – Plasarea în arest la domiciliu timp de 6 zile, impusă ca măsură disciplinară de către superiorul ierarhic din Garda Civilă (se aplică art. 5).
- *Dedu împotriva României* (dec.), 2024, pct. 77-81 – Izolare la domiciliu în afara programului de lucru, impusă unui ofițer superior al serviciilor secrete ca sancțiune disciplinară; măsură care nu echivalează cu arestul la domiciliu (nu se aplică art. 5).

Copii:

Plasamente efectuate de părinți

- *Nielsen împotriva Danemarcei*, 1988, pct. 59-73 – internarea unui copil într-un spital de către un părinte nu a constituit privare de libertate (nu se aplică art. 5). Îngrijirea și creșterea copiilor necesită, în mod normal, ca părintele (părinții) să decidă unde trebuie să locuiască copilul și, de asemenea, să impună diverse restrângeri ale libertății acestuia sau să autorizeze alte persoane să le impună. Astfel, copiii dintr-o școală sau altă instituție de învățământ sau de recreere trebuie să respecte anumite reguli care le limitează libertatea de circulație, precum și libertatea în alte privințe. De asemenea, poate fi necesar ca un copil să fie internat în spital pentru tratament medical. Într-un astfel de caz, decizia cu privire la internarea în spital aparține părintelui (părinților) în calitatea lor de titulari ai autorității părintești, iar art. 5 nu se aplică în măsura în care se referă la privarea de libertate de către autoritățile statului (pct. 61, 63-64). În același timp, drepturile titularului

autorității părintești nu pot fi însă nelimitate, iar statului îi revine obligația de a oferi garanții împotriva abuzurilor (pct. 72).

Plasamente efectuate de autoritățile publice

- *Blokhin împotriva Rusiei* (MC), 2016, pct. 164-172 – Plasarea unui minor într-un centru de detenție pentru delincvenți minori, pentru o perioadă de 30 de zile, pentru „îndreptarea comportamentului", centrul fiind închis și păzit, cu supraveghere constantă pentru ca deținuții să nu plece fără autorizație și cu un regim disciplinar aplicat de echipa de supraveghetori care era de serviciu (se aplică art. 5).
- *D.L. împotriva Bulgariei*, 2016, pct. 69 – Plasarea într-o școală internat cu regim închis, în temeiul legislației privind comportamentul antisocial al minorilor, a fost considerată drept o privare de libertate, având în vedere sistemul de supraveghere permanentă, necesitatea unei autorizări prealabile pentru orice ieșire din internat și durata plasamentului (se aplică art. 5) (a se vedea, de asemenea, *A. și alții împotriva Bulgariei*, 2011).
- În *Tarak și Depe împotriva Turciei*, 2019, pct. 52-61, un copil de 8 ani a fost lăsat singur într-o secție de poliție mai mult de 24 de ore și, prin urmare, s-a aflat într-o situație de vulnerabilitate, fiind irelevant faptul că a fost sau nu ținut într-un sediu închis și păzit. Era puțin probabil ca un copil așa de mic să părăsească singur secția de poliție (se aplică art. 5).

Alte exemple:

Arestul la domiciliu

- *Buzadji împotriva Republicii Moldova* (MC), 2016, pct. 104 – Având în vedere gradul și intensitatea sa, arestul la domiciliu este considerat a fi o privare de libertate în sensul art. 5. În plus, în această cauză, reclamantul nu a renunțat la dreptul său la libertate când a cerut să fie plasat în arest la domiciliu, întrucât acest lucru s-a realizat într-o stare clară de constrângere pentru a evita prelungirea arestării sale preventive și având în vedere deteriorarea stării sale de sănătate (se aplică art. 5) [a se vedea, de asemenea, *Mancini împotriva Italiei*, 2001; *Nikolova împotriva Bulgariei (nr. 2)*, 2004].

Alte restricții legate de locul de reședință

- *De Tommaso împotriva Italiei* (MC), 2017, pct. 79-90 – Măsuri preventive care implicau restrângerea libertății de circulație a unei persoane considerate a fi un pericol pentru societate, dar care își putea părăsi domiciliul în timpul zilei și, prin urmare, putea să aibă o viață socială și să mențină relații cu lumea exterioară, interdicția de a părăsi domiciliul pe timp de noapte neputând fi asimilată cu arestul la domiciliu, iar persoana în cauză nu solicitase niciodată permisiunea de a călători departe de locul său de reședință (nu se aplică art. 5).
- *Guzzardi împotriva Italiei*, 1980, pct. 90-95 – Măsură preventivă care implica plasarea unei persoane pe o insulă mică și izolată, care trebuia să-i fie loc de ședere obligatoriu, și aplicarea unei supravegheri speciale (se aplică art. 5).
- *Domenjoud împotriva Franței*, 2024, pct. 71-72 – Ordine preventive de interdicție a circulației pe timp de noapte emise în temeiul legislației privind instituirea stării de urgență, inclusiv interdicția impusă reclamanților de a-și părăsi locuințele pe timp de noapte (nu se aplică art. 5).

Măsuri internaționale de securitate

- *Nada împotriva Elveției* (MC), 2012, pct. 224-233 – Interdicția de a călători pe întreg teritoriul țării, în temeiul legislației de punere în aplicare a Rezoluției Consiliului de

Securitate al ONU și a celei privind persoanele suspectate de legături cu talibanii și cu Al-Qaida, reclamantul fiind, prin urmare, izolat într-o enclavă italiană de 1,6 km^2 pe teritoriul Elveției (nu se aplică art. 5).

- *El-Masri împotriva Fostei Republici Iugoslave a Macedoniei* (MC), 2012, pct. 234-240 – Persoană suspectată de legături cu organizații și grupuri islamice, dusă într-o cameră de hotel pentru o perioadă de 23 de zile, unde a fost supravegheată constant, i s-a refuzat dreptul de a lua legătura cu ambasada țării sale și a fost amenințată cu arma atunci când a încercat să plece (se aplică art. 5).

Recapitularea principiilor generale

- *Creangă împotriva României* (MC), 2012, pct. 91-93;
- *Austin și alții împotriva Regatului Unit* (MC), 2012, pct. 53-60;
- *Nada împotriva Elveției* (MC), 2012, pct. 225-226;
- *De Tommaso împotriva Italiei* (MC), pct. 80-88;
- *Ilias și Ahmed împotriva Ungariei* (MC), 2019, pct. 211-217;
- *Z.A. și alții împotriva Rusiei* (MC), 2019, pct. 133-138.

Trimiteri suplimentare

Ghiduri privind jurisprudența:

- Ghid privind art. 5 - Dreptul la libertate și la siguranță
- Ghid privind art. 2 din Protocolul Nr. 4 - Libertatea de circulație

Alte teme-cheie:

- Controlul jurisdicțional al privării de libertate pe termen scurt

PRINCIPALELE TRIMITERI JURISPRUDENȚIALE

Acțiuni ale poliției care nu țin de arestarea și detenția formale/tipice:

- *I.I. împotriva Bulgariei*, nr. 44082/98, 9 iunie 2005 (se aplică art. 5);
- *Foka împotriva Turciei*, nr. 28940/95, 24 iunie 2008 (se aplică art. 5);
- *Gillan și Quinton împotriva Regatului Unit*, nr. 4158/05, CEDO 2010 (extrase) (nu este necesară examinarea capătului de cerere formulat în temeiul art. 5);
- *Osypenko împotriva Ucrainei*, nr. 4634/04, 9 noiembrie 2010 (se aplică art. 5);
- *Salayev împotriva Azerbaidjanului*, nr. 40900/05, 9 noiembrie 2010 (se aplică art. 5);
- *Farhad Aliyev împotriva Azerbaidjanului*, nr. 37138/06, 9 noiembrie 2010 (se aplică art. 5);
- *Shimovolos împotriva Rusiei*, nr. 30194/09, 21 iunie 2011 (se aplică art. 5);
- *Creangă împotriva României* (MC), nr. 29226/03, 23 februarie 2012 (se aplică art. 5);
- *Austin și alții împotriva Regatului Unit* (MC), nr. 39692/09 și alte 2 cereri, CEDO 2012 (nu se aplică art. 5);
- *Gahramanov împotriva Azerbaidjanului* (dec.), nr. 26291/06, 15 octombrie 2013 (nu se aplică art. 5);
- *M.A. împotriva Ciprului*, nr. 41872/10, CEDO 2013 (extrase) (se aplică art. 5);
- *Cazan împotriva României*, nr. 30050/12, 5 aprilie 2016 (nu se aplică art. 5);
- *Kasparov împotriva Rusiei*, nr. 53659/07, 11 octombrie 2016 (se aplică art. 5);
- *Rozhkov împotriva Rusiei (nr. 2)*, nr. 38898/04, 31 ianuarie 2017 (se aplică art. 5);
- *Stănculeanu împotriva României*, nr. 26990/15, 9 ianuarie 2018 (nu se aplică art. 5);
- *Zelčs împotriva Letoniei*, nr. 65367/16, 20 februarie 2020 (se aplică art. 5);
- *Vadym Melnyk împotriva Ucrainei*, nr. 62209/17 și 50933/18, 15 septembrie 2022 (nu se aplică art. 5).
- *Duğan împotriva Turciei*, nr. 84543/17, 7 februarie 2023 (se aplică art. 5);
- *Auray și alții împotriva Franței*, nr. 1162/22, 8 februarie 2024 (nu se aplică art. 5);
- *Friedrich și alții împotriva Poloniei*, nr. 25344/20 și alte 17 cereri, 20 iunie 2024 (se aplică art. 5);
- *Ishkhanyan împotriva Armeniei**, nr. 5297/16, 13 februarie 2025 (se aplică art. 5).

Luarea în custodie publică a solicitanților de azil:

- *Amuur împotriva Franței*, 25 iunie 1996, *Culegere de hotărâri și decizii* 1996-III (se aplică art. 5);
- *Shamsa împotriva Poloniei*, nr. 45355/99 și 45357/99, 27 noiembrie 2003 (se aplică art. 5);
- *Mogoș împotriva României* (dec.), nr. 20420/02, 6 mai 2004 (nu se aplică art. 5);
- *Mahdid și Haddar împotriva Austriei* (dec.), nr. 74762/01, CEDO 2005-XIII (extrase) (nu se aplică art. 5);
- *Riad și Idiab împotriva Belgiei*, nr. 29787/03 și 29810/03, 24 ianuarie 2008 (se aplică art. 5);
- *Khlaifia și alții împotriva Italiei* (MC), nr. 16483/12, 15 decembrie 2016 (se aplică art. 5);
- *J.R. și alții împotriva Greciei*, nr. 22696/16, 25 ianuarie 2018 (se aplică art. 5);
- *Ilias și Ahmed împotriva Ungariei* (MC), nr. 47287/15, 21 noiembrie 2019 (nu se aplică art. 5);
- *Z.A. și alții împotriva Rusiei* (MC), nr. 61411/15 și alte 3 cereri, 21 noiembrie 2019 (se aplică art. 5);

- *R.R. și alții împotriva Ungariei*, nr. 36037/17, 2 martie 2021 (se aplică art. 5);
- *O.M. și D.S. împotriva Ucrainei*, nr. 18603/12, 15 septembrie 2022 (nu se aplică art. 5).

Sănătate, siguranță și asistență socială:

- *De Wilde, Ooms și Versyp împotriva Belgiei*, 18 iunie 1971, Seria A nr. 12 (se aplică art. 5);
- *Guenat împotriva Elveției*, nr. 24722/94, decizia Comisiei din 10 aprilie 1995, Decizii și rapoarte (DR) 81, p. 134) (nu se aplică art. 5);
- *Riera Blume și alții împotriva Spaniei*, nr. 37680/97, CEDO 1999-VII (se aplică art. 5);
- *Witold Litwa împotriva Poloniei*, nr. 26629/95, CEDO 2000-III (se aplică art. 5);
- *H.M. împotriva Elveției*, nr. 39187/98, CEDO 2002-II (nu se aplică art. 5);
- *H.L. împotriva Regatului Unit*, nr. 45508/99, CEDO 2004-IX (se aplică art. 5);
- *Storck împotriva Germaniei*, nr. 61603/00, CEDO 2005-V (se aplică art. 5);
- *Shtukaturov împotriva Rusiei*, nr. 44009/05, CEDO 2008 (se aplică art. 5);
- *Stanev împotriva Bulgariei* (MC), nr. 36760/06, CEDO 2012 (se aplică art. 5);
- *N. împotriva României*, nr. 59152/08, 28 noiembrie 2017 (se aplică art. 5);
- *Aftanache împotriva României*, nr. 999/19, 26 mai 2020 (se aplică art. 5);
- *Terheș împotriva României* (dec.), nr. 49933/20, 13 aprilie 2021 (nu se aplică art. 5);
- *Kaganovskyy împotriva Ucrainei*, nr. 2809/18, 15 septembrie 2022 (se aplică art. 5).

Măsuri disciplinare:

- *Engel și alții împotriva Țărilor de Jos*, 8 iunie 1976, Seria A nr. 22 (se aplică art. 5);
- *Bollan împotriva Regatului Unit* (dec.), nr. 42117/98, CEDO 2000-V (nu se aplică art. 5);
- *Dacosta Silva împotriva Spaniei*, nr. 69966/01, CEDO 2006-XIII (se aplică art. 5);
- *Munjaz împotriva Regatului Unit*, nr. 2913/06, 17 iulie 2012 (nu se aplică art. 5);
- *Stoyan Krastev împotriva Bulgariei*, nr. 1009/12, 6 octombrie 2020 (nu se aplică art. 5);
- *Dedu împotriva României* (dec.), nr. 56397/15, 9 aprilie 2024 (nu se aplică art. 5).

Copii:

- *Nielsen împotriva Danemarcei*, 1988, Seria A nr. 144 (nu se aplică art. 5);
- *A. și alții împotriva Bulgariei*, nr. 51776/08, 29 noiembrie 2011 (se aplică art. 5);
- *Blokhin împotriva Rusiei* (MC), nr. 47152/06, 23 martie 2016 (se aplică art. 5);
- *D.L. împotriva Bulgariei*, nr. 7472/14, 19 mai 2016 (se aplică art. 5);
- *Tarak și Depe împotriva Turciei*, nr. 70472/12, 9 aprilie 2019 (se aplică art. 5).

Alte exemple:

- *Guzzardi împotriva Italiei*, 6 noiembrie 1980, Seria A nr. 39 (se aplică art. 5);
- *Mancini împotriva Italiei*, nr. 44955/98, CEDO 2001-IX (se aplică art. 5);
- *Nikolova împotriva Bulgariei (nr. 2)*, nr. 40896/98, 30 septembrie 2004 (se aplică art. 5);
- *Nada împotriva Elveției* (MC), nr. 10593/08, CEDO 2012 (nu se aplică art. 5);
- *El-Masri împotriva Fostei Republici Iugoslave a Macedoniei* (MC), nr. 39630/09, CEDO 2012 (se aplică art. 5);
- *Buzadji împotriva Republicii Moldova* (MC), nr. 23755/07, 5 iulie 2016 (se aplică art. 5);
- *De Tommaso împotriva Italiei* (MC), nr. 43395/09, 23 februarie 2017 (nu se aplică art. 5);

- *Domenjoud împotriva Franței*, nr. 34749/16 și 79607/17, 16 mai 2024 (nu se aplică art. 5).